

Streszczenie

Joanna Karbarz-Wilińska, *Nurt chrześcijański związany z biskupem stanisławowskim Hryhorijem Chomyszynem. Oblicze ideowo-polityczne (1925–1939)*

Tematem niniejszej pracy jest nurt chrześcijański w Galicji Wschodniej, którego propagatorem był biskup Hryhorij Chomyszyn. Cezury obejmują lata 1925–1939. Celem jest próba odpowiedzi na pytanie, jaką rolę nurt ten odegrał w świadomości Ukraińców oraz na ile mógł wpłynąć na poprawę warunków ich życia w państwie polskim. Skupiono się na ukazaniu genezy jego kształtowania oraz transformacji w ruch polityczny na początku XX w. Opisano kwestie organizacyjne utworzonej w 1925 r. Ukraińskiej Chrześcijańskiej Organizacji (UChO), a następnie w 1930 r. Ukraińskiej Katolickiej Partii Ludowej (UKNP) i w 1932 r. Ukraińskiej Odnowy Ludowej (UNO) oraz przybliżono ich ideologię.

Najwięcej zwolenników zyskały one w diecezji stanisławowskiej, w której biskupstwo, w 1904 r., objął Chomyszyn. Ukazano więc, jaki wpływ wywierał on na działalność wspomnianych organizacji i partii. Duchowny przekonywał, że wszelkie działania zmierzające do rozwiązania problemów polsko-ukraińskich powinny opierać się o wartości chrześcijańskie. Twierdził również, że należy dążyć do porozumienia Polaków i Ukraińców. Uważał jednocześnie, że oba narody ponosiły winę za wytworzenie atmosfery niechęci między sobą, oba również powinny poczynić ustępstwa na rzecz drugiej strony, aby poprawić wzajemne relacje.

W pracy przedstawiono także tło konfliktu pomiędzy biskupem Chomyszynem a metropolitą Andrzejem Szeptyckim oraz stosunek UChO, UKNP i UNO wobec ukraińskich i polskich ugrupowań politycznych. Ważne stało się też zaprezentowanie stanowiska środowiska Chomyszyna do Cerkwi prawosławnej oraz sytuacji na Ukrainie Radzieckiej. Przedstawiono również, w jaki sposób UChO, UKNP i UNO odnosiło się do polityki władz i ich koncepcji na rozwiązanie problemów polsko-ukraińskich. Ukazano także stosunek wspomnianych partii chrześcijańskich wobec pozostałych mniejszości narodowych zamieszkujących Polskę oraz zdanie środowiska Chomyszyna na temat polityki zagranicznej Rzeczypospolitej.